

## מסורת הש"ס

(א) [גמליאל דבי רבן גמליאל],  
(ב) ס"א דק"ט צירחא,  
(ג) [פסחים כג: שניות  
יח:]; (ד) ס"א ואולה ואכס,  
(ה) [ומלאו ר"ע]; (ו) ס"א,  
(ז) ס"א לוי, (ח) [מוספתא  
ספ"ה], (ט) בס"א: שמה,  
(י) ס"א לוי,

## תורה אור השלם

1. אלה מועדי ה' מקראים  
קדש אשר תקראו אתם  
במועדי: ויקרא כב ד  
2. ויעל משה ואהרן קרב  
ואביהוא ושבועים מוקני  
ישראל:  
3. עשה קרבן למועדים  
שמש קדע מבואה:  
תהלים קד ט  
4. דבר אל בני ישראל  
ואמרת אליהם מועדי ה'  
אשר תקראו אתם  
מקראים קדש אלה הם  
מועדי: ויקרא כב ג  
5. אלה מועדי ה' אשר  
תקראו אתם מקראים  
קדש להקריב אשה לה'  
עלה ופתחה וזבח וקשים  
דבר יום ביומו:

6. ויקרא שמואל אל  
ואמרת אליהם מועדי ה'  
אשר עשה את  
משה ואת אהרן ואשר  
העלה את אבותיהם  
מארץ מצרים:  
שמואל א יב ו  
7. וישלח ה' את רבשל  
העם ה' אשר עשה את  
שמואל ויעל אתכם מיד  
איביכם מסביב ותשובו  
בטה: שמואל א יב א

## הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עדי שקר  
כו' לתוך המערב ושפיר  
נופל כאן פעמים שנה כו'  
והוא לנהל ופעמים שבא  
בדרך קצרה והס"ד:

## מוסף רש"י

פתק ביה. זקק נו  
(שבוטות יח: ע"ז יח:).

**וערבים צמערב** את החדשה: **עדי שקר** הס. דקיימא לן (לעיל  
דף כ:). עשרים וארבעה שעי מכסי סיהרא כן פירשו רבותי ולצי  
נוקפי מדקמתי צברייתא פעמים שנה בצרכיה פעמים שנה בצרכיה  
ואין לשון ציאת ארוכה וקצרה נופל כאן שהרי מתוך קוטנה הישנה  
לפני חידושה. ונראה לי דעל החדשה  
העירו ועדי שקר דקאמר רבי יוחנן  
כן נורי לפי שאינה ממחרת לרין  
צ"צ שעות שציוס מתוך המזרח  
לתוך המערב (א) וע"ז קאמר פעמים  
שנה צדך ארוכה ושהיה לנא:  
**ועוד נאום שנים ואמרו ראינוהו**  
**נומנו**. ציוס שלשים: **וליל שלשים**.  
שהיו מפני צ"ד והעם שהיה מגולה  
וינארה ממחרת שהעדים ראוה ציוס  
לא נראה להם: **רואה אני את**  
**דברין**. לעבר את החדש: **הלך**  
**ומלאו**. הלך ומלאו ר"ע לה' יהושע  
מינר על שהנשיא גזר עליו לחלל  
יום הכפורים: **אשר תקראו**.  
נקראת צית דין תללו הכתוב:  
**נא לו**. ר' יהושע אלר רבי דוסא:  
**נמה לא נתפרסמו שמועין כו'**. שש  
נא אדם לדון אחר צית דין שצמינו  
ולומר וכי צית דין זה כמשה ואהרן  
כאלדד ומידד אומרים לו שמה חשבו  
הוא כשלה מן השאר שלא נתפרשו  
שמותם: **נב' דחוי' לסיהרא**.  
**ינה: שקל קלא**. פיסת רגבים  
מוט"א כלע"ז: **לאורחא** צעין  
**לקדושין**. נריכין אנו לעשות הלילה  
יום טוב של ראש השנה לחסר את  
אלול ולחיים על העדים לומר ראינוהו  
נומנו לקדשו למחר וקף על פי שלא  
ראוהו לפי שהיה עיבור החדש דוחה  
את יום הכפורים אלל שנת: **ואם**  
**קיימם הכה**. ואם תהא נראית  
עריבת שוב לא יקדשו את החדש  
למחר כדאמנן לעיל פרק קמא  
(כ:). נריך שיהא לילה ויום מן החדש  
ששם נראית הישנה לאור כיט אין  
עצ וקדשה. דואג היה שלא ירננו  
עליו צני עירו כשיקדשו למחר  
לפי שראו הישנה כל יום כיט וסלק  
תלוותם מעלי. ומורי פירש שגזרו  
גוריה<sup>ט</sup> במקומו שלא יקדשו את  
החדש: **דוד מלך ישראל**. נמשל  
כלבנה שנאמר צו (תהלים פט) כסאו  
שמש נגדי כירח יכון עולם:  
<sup>ט</sup> (ונראים דמות לננה צעשים  
ותשעה): **שידעו שלא קדשו ציוס**  
**דין את החדש**. שאין מקפידין  
ציוס טוב: **אסם אסם אסם**.  
שלה זמנין כתיב אשר תקראו  
אותם צפרשת שור או כשז וקרי  
ציה תקראו אתם: **שוגגין**. מאלהין  
כסבורין שהוא ראוי להתעבר  
וטועין: **מוטעין**. על ידי עדי שקר:  
**שלא יאמר אדם**. על צית דין שצמינו וכי  
פלוגי ופלוגי כמשה ואהרן  
נתפרשו אמור לו אם אינו כמשה ואהרן  
שמואל הנביא אמר לישראל הקדוש

# אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה כה.

**לאורחא** מקדשין דך ואת קיימת הכא. תימה הא שפיר אפשר  
שיהא המולד ציוס ל' קודם י"ח שעות שיכולה לראות  
ציוס ותראה הישנה ציוס כ"ט שחרית אפילו לצני מערב שמה לא היה  
כל כך שחרית שצנר יאל שמש בגבורתו שלא היתה ראויה לצני  
מערב וצקונטרס פי' ואת קיימת

הכא ולא תהא נראית עריבת שוב  
לא יקדשו החדש למחר כדאמר צ"פ  
קמא (דף כ: וס) ונריך שיהא לילה  
ויום מן החדש שאם נראית הישנה  
לאור עשרים ותשעה אין מקדשין  
מחר את החדש וזה אי אפשר להיות  
כדפרישית צפ"ק (שם ד"ה תלות):  
**זיל לעין טב וקדשיה**. שם היו  
קצותים לקדש את החדש כדאי

בפסיקתא בפסוק תקעו כחדש שופר  
למה צית דין מקדשין החדש צעין טב  
לפי שהוא צית הועד אמר הקצ"ה  
צית מועד של כל העולם שנאמר  
(ישעיה ג) כי מליון תלל תורה ואמרי'  
צירושלמי כשם שתוקעים ציצנה כך  
תוקעים צעין טב משמע שהיה שם  
צית דין קצווע דומיל דיצנה:  
שהימים

דין שעמד מימות משה ועד עכשיו שנאמר<sup>י</sup> ויעל משה ואהרן נרב ואביהוא  
ושבעים מזקני ישראל ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים אלא ללמד שכל  
שלשה ושלושה שעמדו בות דין על ישראל הרי הוא בבית דינו של משה  
נטל מקלו ומעותיו בידו והלך ליבנה אצל ר"ג ביום שחל יוה"כ להיות  
בחשבונו עמד ר"ג ונשקו על ראשו אמר לו בוא בשלום רבי ותלמידיו רבי  
בחכמה ותלמידיו שקבלת את דבריו: **נב' תניא** אמר להם ר"ג לחכמים כך  
מקובלני מבית אבי אבא יפעמים שבא בארוכה ופעמים שבא בקצרה א"ר  
יוחנן מ"ט רבי רבי<sup>ב</sup> דכתיב<sup>ג</sup> עשה ירח למועדים שמש ידע מבואו שמש  
הוא ידיע מבואו ירח לא ידע מבואו רבי חייא חזיין לסייהרא דהוה קאי  
בצפרא<sup>ד</sup> דעשרים ותשעה<sup>ה</sup> שקל קלא פתק ביה אמר לאורחא בעינן לקדושי  
כך ואת קיימת הכא זיל איכסי<sup>ו</sup> א"ל רבי לה' חייא זיל לעין טב וקדשיה לירחא  
ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקים ת"ר פעם אחת נתקשרו שמים  
בעבים ונראית דמות לבנה בעשרים ותשעה לחדש כסבורים העם לומר ר"ח  
ובקשו ב"ד לקדשו אמר להם ר"ג כך מקובלני מבית אבי אבא ה"אין חדושה  
של לבנה פחותה מעשרים ותשעה יום ומחצה ושני שלישי שעה וע"ז חלקים  
ואותו היום מתה אמו של בן זוא והספידה ר"ג הספר גדול לא מפני שראויה  
לכך אלא כדי שידעו העם שלא קידשו ב"ד את החדש: **הלך ר"ע** (ומצאו)  
מיצר כו': איבעיא להו מי מיצר ר"ע מיצר או רבי יהושע מיצר ת"ש דתניא  
הלך ר"ע ומצאו לרבי יהושע כשהוא מיצר אמר לו<sup>א</sup> [רבין] מפני מה אתה  
מיצר אמר לו<sup>ב</sup> (רבי) עקיבא ראוי לו שיפול למטה י"ב חדש ואל יגזור עליו  
גזירה זו א"ל רבי תרשיני לומר לפניך דבר אחד שלמדתי אמר לו אמור  
אמר לו הרי הוא אומר<sup>א</sup> אתם<sup>א</sup> אתם<sup>ב</sup> אתם<sup>ג</sup> אתם<sup>ד</sup> אתם<sup>ה</sup> אתם<sup>ו</sup> אפילו שוגגין  
אתם אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין בלשון הזה אמר לו עקיבא נחמתי  
נחמתי: בא לו אצל רבי דוסא בן הורכנים כו': ת"ר<sup>א</sup> למה לא נתפרשו  
שמותם של זקנים הללו שלא יאמר אדם פלוגי כמשה ואהרן פלוגי כנרב  
ואביהוא פלוגי כאלדד ומידד ואומר<sup>ב</sup> ויאמר שמואל אל העם ה' אשר עשה  
את משה ואת אהרן ואומר<sup>ג</sup> וישלח ה' את ירובעל ואת בן ואת יפתח  
ואת שמואל ירובעל זה גרעון ולמה נקרא שמו ירובעל שעשה מריבה  
עם הבעל בן זה שמשון ולמה נקרא שמו בן דאיתי מדן יפתח כמשמעו  
ואומר

שלש פעמים כתיב תקראו, ולמד אפילו שוגגים  
מוטעין ואפי' מזידין, אין  
מועד אלא מה שנתקראו.  
אמר לו עקיבא נחמתי.  
בא לו, ר' יהושע, אצל

## עין משפט נר מצוה

כד א ב מ"י פ"צ  
מהלכות קידוש החדש  
הלכה י:  
כה ג מ"י שם הלכה י:  
כו ד מ"י שם פי"ז הלכה  
(כז) [כז]:  
כו ה מ"י שם פי"ח הלכה  
א:  
כו ו מ"י שם פ"ח הלכה  
י:

## לעני רש"י

מוט"א. רבב אדמה.

## רבינו חננאל

תניא אמר רבן גמליאל  
לחכמים כך מקובלני  
מבית אבי אבא פעמים  
שבא בארוכה פעמים  
שבא בקצרה, ועכשיו בא  
בצפרא. אמר ר' יוחנן  
מזהיר קרא עשה ירח  
למועדים, כלומר לפי מה  
שידומן לו. אבל שמש  
לא, אלא ידע מבואו.  
ר' חייא [חזיין] לסייהרא  
בצפרא דכ"ט ביחא דקאי  
במזרח, שקל אבנא רמא  
ביה, לאורחא מקדשין לך  
על חשבון המולד ולא  
תיראה הלילה במערב,  
זיל בדרך קצרה. מצניו  
שנמשלה מלכות בית דוד  
כירח, שנאמר כירח יכון  
עולם ועד בשחק וגו',  
לפיכך איך לה' חייא זיל  
לעין טב וקדשיה לירחא,  
ושלח לי סימנא דוד מלך  
ישראל חי וקים. כלומר  
נתקיימה ראיית הלכנה  
בעולם. ונב רבנן פסע אחת  
נתקשרו שמים בעבים,  
וידמו בני אדם שהחשיך,  
וראו דמות לבנה ביום  
כ"ט לחמש אמר להו  
רבן גמליאל כך מקובלני  
מבית אבי אבא, שאין  
חדשה של לבנה פחותה  
מכ"ט ימים ומחצה וכו'  
שלישי שעה וע"ז חלקים.  
ואותו היום מתה אמו  
של בן זוא והספידה רבן  
גמליאל לחזיוני לכל שלא  
נתקשר החדש. ועוד באו  
שנים ואמרו ראינוהו נומנו  
כו'. פיר' באו שנים  
שאמרו ראינוהו ליל ל',  
ולילי ל"א לא נראתה,  
ויקובלן רבן גמליאל וקבע  
ראש שנה יום שלשים.  
ואמר ר' דוסא עידי שקר,  
דאוי להיות ראש שנה  
למחר. והורה ר' יהושע  
לדבריו כול', עד א"ל  
רבי עקיבא לה' יהושע  
ר' תרשיני לומר לפניך  
ממה שלמדתי, אמר לו  
אמר, אמר לו היה לו  
לכתוב אלה מועדי ה'  
מקראי קדש ודויד, למה  
כתיב אשר תקראו אתם  
שלש פעמים, אלא ללמד  
שאין מועדים עד שתקראו  
יום פלוגי מועד. ולמה  
שלש פעמים כתיב תקראו,  
ללמד אפילו שוגגים  
מוטעין ואפי' מזידין, אין  
מועד אלא מה שנתקראו.  
אמר לו עקיבא נחמתי.  
בא לו, ר' יהושע, אצל

ר' דוסא תנו רבנן למה לא נתפרשו שמותן של זקנים צדיקים, שלא יאמר פלוגי כמשה ואהרן, פלוגי כאלדד ומידד. ואומר ויאמר שמואל אל העם ה' אשר עשה את משה ואת אהרן וגו'.